

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi
Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type Research Article Accepted / Makale Kabul 28.02.2019
Received / Makale Geliş 02.12.2018 Published / Yayınlanma 28.02.2019

TURİST REHBERLERİNİN EYLEMSİZ REHBER OLMALARINDA VE BAŞKA MESLEKLERİ TERCİHLERİNDE ETKİLİ FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: İSTANBUL İLİ ÖRNEĞİ

A RESEARCH ON THE EFFECTIVE FACTORS FOR TOUR GUIDES BEING INACTIVE GUIDE AND PREFER OTHER PROFESSIONS: CASE OF ISTANBUL PROVINCE

Dr. Savaş YILDIZ

ORCID: 0000-0002-6630-2023

ÖZET

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmelere bağlı olarak günümüzde birçok yeni meslek ortaya çıkmaktadır. Bugün Türkiye’de Turist Rehberliğinin de aralarında olduğu binlerce farklı meslekten söz etmek mümkündür. Bireylerin seçtikleri meslekler onların hayatlarında önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle meslek seçimi oldukça kritik bir öneme sahiptir. Literatürde meslek seçiminde önemli faktörleri belirlemeye yönelik birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Bu çalışmada bireylerin meslek seçiminde etkili faktörlerden yola çıkarak eski turist rehberlerinin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili faktörler araştırılmıştır. Elde edilen verilerin analizi neticesinden eski turist rehberlerinin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde çevresel faktörlerin, rehberlik mesleğinin ekonomik yönünün, Türkiye’de turist rehberliği mesleği ile ilgili yasal düzenlemeler ve izlenen politika ile ilgili faktörlerin, psikolojik faktörlerin, turist rehberliği mesleğinin yapısından kaynaklanan faktörlerin ve siyasi, politik ve/veya askeri faktörlerin etkili olmasına karşın bireylerin fiziksel özelliklerine bağlı faktörlerin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Turist rehberliği, turist rehberliği mesleği, turizm

ABSTRACT

Due to the developments in science and technology, many new profession have emerged today. In Turkey its possible to meanton thousands of different professions including tourist guidance profession. The profession choice has a significant role in shaping individuals’ lives. Therefore, the choice of profession has a critical importance. In the literature, it is possible to find many studies about determining the important factors for choice of profession. In this study, based on factors influencing the profession choice of individuals, the factors - influencing the former tourist guides to be an inactive guide and their preferences other professions - have been investigated. As a result of the analysis of the data it is found out that environmental factors, the economic aspects of the guidance profession, factors related with regulations and the policies regarding tourist guide profession in Turkey, psychological factors, factors related with the structure of the tourist guiding profession and the political, political and / or military factors were effective for the former tourist guides to be an inactive guide and their preferences other professions while the factors related to the physical characteristics of the individuals are not.

Keywords: Tourist guidance, tourist guidance profession, tourism

1. GİRİŞ

Meslek, bireyin toplumda bir yer edinme, saygı görme, başkaları ile ilişki kurma ve bireyin işe yarama duygusunu yaşamasında etkili bir unsurdur. Dolayısıyla bireyin mesleği onun hayatının şekillenmesinde de önemli bir yere sahiptir. Bu durum ise meslek seçiminin önemini ön plana çıkarmaktadır. Özpancar ve arkadaşları (2008: 10) meslek seçimini; “bireyin meslek grupları içerisinde en iyi yapabileceğini düşündüğü faaliyetleri içeren ve kendisine en üst düzeyde doyum sağlayacağına inandığı bir alana yönelmesi” olarak tanımlamıştır.

Zaman içinde bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelere bağlı olarak birçok yeni meslek ortaya çıkarken kimi mesleklerin statülerinde, ekonomik getirilerinde, sağladığı iş olanaklarında düşmekte dolayısıyla söz konusu bu meslekler geçmişteki cazibe ve önemi kaybetmektedir. Bir başka ifadeyle bireylerin meslek seçimlerinde etkili olan faktörler, bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişim ve değişim

nedeniyle zaman içinde ortadan kalkabilmektedir. Bu durum hem iş hayatına yeni atılacak bireylerin meslek seçimlerinde zorlanmalarına hem de meslek seçimini zaten yapmış olan bireylerin sahip oldukları mesleklerini bırakarak kendileri için daha fazla avantaj sağlayacak mesleklere yönelmelerine neden olmaktadır.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) resmi web sayfasına göre bugün Türkiye’de toplam 7131 meslek bulunmaktadır ve dünyanın en eski mesleklerinden birisi olan Turist Rehberliği mesleği de 5113.02 kod numarasıyla İŞKUR’un listesindeki meslekler arasında yer almaktadır (<https://esube.iskur.gov.tr/Meslek/meslek.aspx>). Bu çalışmada bireylerin mesleğini seçmelerinde etkili faktörlerden yola çıkılarak turist rehberliği belgesine sahip bireylerin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili faktörler ortaya konmaya çalışılmıştır.

2. MESLEK KAVRAMI

Türkiye’de zorunlu öğrenim dönemi sonrasında bireylerin hayatlarında etkili olacak önemli bir karar vermeleri gerekmektedir. Bunlardan ilki; doğrudan iş hayatına atılmak, ikincisi; öğrenim hayatına üniversite ile devam etmektir. İkinci seçenektan yana tercih yapan bireyler ise öğrenim süresini tamamladıklarında sonraki hayatlarında önemli rol oynayacak meslek seçimi sorunu ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Birey açısından hayati öneme sahip meslek kavramı ile ilgili olarak literatürde çeşitli tanımlara rastlamak mümkündür. Bunlardan bazıları;

“Meslek” kavramını Türk Dil Kurumu (TDK); “Belli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş” şeklinde tanımlamıştır.

Bir başka tanımda Ömürbek ve Usul (2008: 164) “meslek” kavramını; “Bireylerin hayatlarını kazanmak için yaptığı ve belli bir eğitimle kazandığı bilgi ve becerilere dayalı faaliyetlerin tümü” olarak tanımlarken, Ulusoy ve Görgülü (1995); “Genellikle uzun ve yüksek dereceli bir öğrenim gerektiren, kendine özgü yasal ve ahlaksal kuralları bulunan ve bir kimsenin geçimini sağlayan uğraş” olarak tanımlanmaktadır (aktaran Karadağ, 2002: 1).

Meslek kavramıyla ilgili yapılmış olan tanımlardan yola çıkarak bireylerin doğuştan sahip oldukları vasıfların yanı sıra almış oldukları eğitim neticesinde ortaya koydukları çıktılar ile diğer insanlara dolaylı veya doğrudan faydalı olmaları gerektiği söylenebilir. Meslek sadece bireyin yapacak olduğu işin yanı sıra bireyin gelecek yaşam standardını, yaşam tarzını ve sosyal hayatını belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle meslek seçimi bireyler tarafından bilinçli bir biçimde yapılması bireyin ve ülkenin geleceğinde önemli bir faktördür (Ensari ve Alay, 2017: 409).

3. BİREYLERİN MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Bireylerin meslek seçimlerinde birçok faktörün etkili olduğu söylenebilir. Nitekim literatürde bu faktörleri belirlemeye yönelik çalışmalara rastlamak da mümkündür. Deniz, (2001: 4), bireylerin meslek seçiminde etkili faktörleri şu şekilde sıralamıştır:

- a) Bireyin cinsiyeti ve fiziksel özellikleri,
- b) İstek ve hayalleri,
- c) Sahip olmak istediği mesleğin toplumdaki yeri,
- d) Okuldaki başarısı ve öğretmenlerin düşünceleri,
- e) Ailenin, birey hakkındaki düşünceleri ve beklentileri,
- f) Çalışma alışkanlığı, benlik kavramı, ilgileri, özel yetenekleri ve zekâsı,
- g) Akranlarının etkisi ve düşünceleri,
- h) Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi,
- i) Çevrenin etkisi, ülkenin ekonomik durumunun ve teknolojik gelişmeler,
- i) Bireyin meslek ile ilgili sahip olduğu bilgi düzeyi,
- j) Mesleki olgunluk düzeyi.

Kepçeoğlu (2004) bireylerin meslek seçiminde etkili faktörleri:

- a) Biyolojik faktörler (bireyin fiziksel özellikleri, cinsiyeti, beden yapısı, görme ve işitme durumu vb.),
- b) Sosyolojik faktörler (duygu değerleri, aile ilişkileri, arkadaş çevresinin beklentileri, ailenin sosyal düzeyi vb.),
- c) Psikolojik ya da kişisel faktörler (bireyin ihtiyaçları, duyguları, değerleri, tutumları, ilgi ve yetenekleri vb.),
- d) Ekonomik faktörler (ailenin ekonomik düzeyi, çevre veya ülkenin ekonomik durumu, teknik gelişmeler ve otomasyonun insan ihtiyaçları üzerindeki etkileri),
- e) Politik faktörler (iş bulma olanakları, mesleğe girme olanakları, değişik eğitim ve yetişme fırsatları, vb.),
- f) Şans ile ilgili faktörler (doğal afetler, iş ve iş yerlerini etkileyen beklenmedik olaylar, ülkede yaşanan iç savaş veya ülkenin dâhil olduğu veya etkilediği dış savaş vb.) olmak üzere altı başlık altında ele almıştır.

Ömürbek ve Usul (2008: 165) bireylerin meslek seçiminde etkili faktörleri üç ana başlık altında ele almışlardır. Bunlar:

- a) Bireyin meslek ile ilgili düşünceleri (mesleğin aranılan düzeyde olması, bağımsız çalışabilme imkânı sağlama, bireyin yaratıcılığını kullanma arzusu, bireyin yaşı, psikolojik olgunluk seviyesi, bireyin seçeceği meslek ile ilgili sahip olduğu bilgi ve yeteneği, seçeceği mesleğin gelecekte gözde meslekler arasında yer alacağına dair inancı vb.),
- b) Meslekten kaynaklı etkenler (çalışma saatleri, çalışma saatlerindeki esneklik, seçilen meslekte özel hayata zaman ayırabilme imkânı, iş gereği seyahat edebilme olanakları ve bu olanakların düzeyi, mesleğin sağladığı kazanç vb.),
- c) Çevresel etkenler (bireyin meslekle ilgili olarak aile bireylerinden, öğretmenlerinden ve arkadaş çevresinden elde ettiği bilginin etkisi).

Bireylerin meslek tercihlerinde etkili faktörlerin belirlenmesine yönelik olarak yukarıda bahsedilmiş çalışmaların yanı sıra literatürde yer alan ancak burada anılmayan birçok çalışmada elde edilen sonuçlar incelendiğinde genellikle toplumsal saygınlık, iş bulma imkânı, işe ilgi duyma, tatil imkânı, mesleki bilgi ve beceriye sahip olma, maaş, işin kolaylığı, kariyer imkânı, iş güvencesi, aile ve çevre gibi faktörlerin kişilerin meslek seçimi üzerinde etkili olduğu ortaya konmuştur (Çelik ve Üzmez, 2014: 98)

4. TURİST REHBERLERİNİN EYLEMSİZ REHBER OLMALARINDA VE BAŞKA MESLEKLERİ TERCİHLERİNDE ETKİLİ FAKTÖRLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

4.1. Amaç ve Önem

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişmelere bağlı olarak günümüzde mevcut olan meslek türlerine yenileri eklenmektedir. İnsanların hayatlarını büyük ölçüde etkileyen meslek seçiminde etkili olan faktörlerin yanı sıra bireylerin sahip oldukları meslekleri bırakarak farklı mesleklere yönelmelerinde etkili faktörlerin varlığı da söz konusudur. Bu çalışma, bireylerin meslek seçiminde etkili faktörlerden yola çıkarak geçmişte turist rehberliği yapan bireylerin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili faktörler ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Literatürde Turist Rehberliği Bölümü öğrencilerinin meslekten beklentilerini, mesleği seçmelerinde etkili faktörleri belirlemeye yönelik olarak Köroğlu (2014), Şahin ve Acun (2016), Tolga, Korkmaz ve Atay (2015), Yenipınar vd., (2016), Üzümcü, Alyakut ve Günsel (2015) tarafından çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak turist rehberlerinin mesleklerini bırakarak başka mesleklere yönelmelerinde etkili faktörleri belirlemeye yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışma gelecekte konu ile ilgili yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından önem taşımaktadır.

4.2. Örneklem Seçimi

Bir şehrin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı o şehirde yaşayan bireylere sunduğu fırsat ve imkânların da o derece fazla olmasında önemli rol oynamaktadır. Türkiye’de İstanbul ili diğer illere nazaran gerek nüfus, gerek ekonomik, gerekse sosyal ve kültürel açıdan insanlara sunduğu fırsat ve imkânlar bakımından diğer iller göre oldukça üst seviyededir. Bu durum diğer birçok meslekte olduğu gibi İstanbul’da yerli ve yabancı turistlere rehberlik hizmeti veren turist rehberlerinin mesleklerinde eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde önemli rol oynamaktadır.

1 Aralık 2018 tarihi itibarıyla İstanbul Rehberler Odası (İRO) 13 rehber odası arasında en fazla eylemli rehber (3.374 eylemli rehber) ve eylemsiz rehberin (1.159 eylemsiz rehber: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından verilen rehberlik belgesine sahip olmasına rağmen ilgili yılda vizesini yaptırmadığı için yine ilgili yıl içinde yasal olarak rehberlik yapma hakkı olmayan rehberler olarak tanımlanabilir.) kayıtlı olduğu oda olması (<http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/>) araştırma için İstanbul’un seçilmesinde önemli bir diğer etken olmuştur. Bu nedenle araştırma geçmişte İstanbul’da turist rehberliği mesleğini icra eden ancak daha sonra çeşitli nedenlerle eylemsiz rehber olarak mesleklere yönelen bireyleri kapsamaktadır. Örneklem seçiminde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Eylemsiz olan 15 turist rehberine ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan bireyler (K=Katılımcı) K1, K2, K3,...K15 şeklinde kodlanmıştır.

4.3. Yöntem

Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden birisi olan yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Gerekli verilerin elde edilebilmesi amacıyla geçmişte İstanbul’da turist rehberliği yapmış ancak bugün farklı mesleklere yönelmiş olan turist rehberleri ile sohbet ortamında ve her biri ortalama 30-40 dakika süren mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Mülakatlardan önce araştırmanın amacı ve önemi hakkında katılımcılara gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Görüşmelerin konu sınırlarının ve katılımcılara yöneltilecek soruların belirlenmesi amacıyla görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından şekillendirilen soru formu toplam 14 soru içermektedir. Bu soruların 7 tanesi demografik sorulardan, 7 tanesi geçmişte turist rehberliği yapan ancak bugün eylemsiz rehber olarak farklı meslekler icra eden bireylerin meslek değiştirme nedenlerini ortaya koymaya yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili faktörleri belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış olan açık uçlu sorular katılımcılardan detaylı bilgi almaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Görüşme esnasından katılımcıların konuyu daha iyi anlamalarını kolaylaştırıcı örnekler sunulmuş ve katılımcıların yanıtlanması istenen sorular dışında kendi düşüncelerini ve önerilerini açıklama imkânı verilmiştir.

Görüşmeler neticesinde elde edilen veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda 7 tema belirlenmiş ve analiz bu temalar çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Belirlenen temalar: i) Çevresel faktörler, ii) Rehberlik mesleğinin ekonomik yönü, iii) Türkiye’de turist rehberliği mesleği ile ilgili yasal düzenlemelerin ve izlenen politika ile ilgili faktörler, iv) Bireyin fiziksel özelliklerine bağlı faktörler, v) Psikolojik faktörler, vi) Turist rehberliği mesleğinin yapısından kaynaklanan faktörler, vii) Siyasi, politik ve/veya askeri faktörlerdir.

4.4. Bulgular

Çalışmanın bu kısmında katılımcıların demografik özelliklerine dair bilgilerin yanı sıra turist rehberlerinin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili faktörlere ilişkin bulgulara yer verilecektir.

4.4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

K1; 39 yaşında, erkek ve evlidir. Şu anda özel bir şirkette yönetici olan katılımcı rehberlik belgesini aldıktan sonra rehberlik yapmamış bir başka ifadeyle doğrudan şimdiki mesleğini ifa etmeye başlamıştır. Katılımcı şimdiki mesleğini seçmesinde eşinin etkisi, iş güvencesi ve sabit gelir gibi unsurların önemli olduğunu belirtmiştir.

K2; 37 yaşında, kadın ve evlidir. Şu anda kendi işinin sahibi olan katılımcı 10 yıllık bir turist rehberliği tecrübesine sahiptir. Şimdiki mesleğini seçmesinde etkili faktörler ile ilgili olarak herhangi bir yanıt vermek istememiştir.

K3; 42 yaşında, erkek ve evlidir. Katılımcı şu anda yolcu taşıma alanında faaliyet göstermeden önce herhangi bir acentaya bağlı olarak veya serbest bir şekilde rehberlik mesleğini icra etmemiştir. Şimdiki mesleğini seçmesinde etkili faktörler ile ilgili olarak herhangi bir yanıt belirtmemiştir.

K4; 37 yaşında, kadın ve evlidir. 5 yıllık bir rehberlik tecrübesine sahip olan katılımcı bir havalimanında yer hizmeti personeli olarak çalışmaktadır. Şimdiki mesleğini seçmesinde etkili faktörleri iş güvencesi, ofis ortamında çalışma fırsatı ve kariyer yapma imkânı olarak belirtmiştir.

K5; 38 yaşında, erkek ve evlidir. Katılımcı 4 yıllık rehberlik tecrübesine sahiptir. Özel bir şirkette insan kaynakları ve çalışma ilişkileri departmanında yönetici olan katılımcı bu mesleği seçmesinde etkili faktörler iş imkânı, iş güvencesi ve rehberlik mesleğine olan tutkusunun azalması olarak ifade etmiştir.

K6; 39 yaşında, kadın ve bekârdır. Bir yükseköğretim kurumunda turizm rehberliği bölümünde akademisyen olan katılımcı 12 yıllık rehberlik geçmişine sahiptir. Şimdiki mesleğini seçmesinde etkili olan faktörlerini öğretme tutkusu, akademisyenliğin prestijli bir meslek olması, iş güvencesi olarak ifade etmiştir.

K7; 40 yaşında, erkek ve evlidir. 5 yıllık rehberlik tecrübesine sahip olan katılımcı şu anda bir havalimanında yer hizmetleri departmanında çalışan katılımcı şimdiki mesleğini seçmesinde etkili faktörlerin düzenli aile yaşamı imkânı, iş güvencesi ve düzenli gelir olduğunu belirtmiştir.

K8; 39 yaşında, kadın ve evlidir. Şimdi kendi turizm acentasının sahibi olan katılımcı 11 yıllık rehberlik tecrübesine sahiptir. Şimdiki mesleğini seçmesinde en etkili faktörleri ofis ortamında çalışma imkânı, düzenli gelir ve iş güvencesi sağlaması ve prestij olarak ifade etmiştir.

K9; 38 yaşında, erkek ve evlidir. Katılımcı 3 yıllık rehberlik tecrübesine sahiptir. Şimdi ticari alanda faaliyet gösteren katılımcının şimdiki mesleğini seçmesinde önemli olan faktörlerin iş güvencesi, düzenli aile yaşamı sunması ve eşinin etkisi olduğunu belirtmiştir.

K10; 40 yaşında erkek ve evlidir. 18 yıllık turist rehberliği tecrübesine sahip olan katılımcı şimdi dış ticaret alanında faaliyet göstermektedir. Katılımcı şimdiki mesleğini seçmesinde etkili faktörlerin turist rehberliği mesleğine olan tutkusunun azalması, şimdiki mesleğinin sağladığı iş güvencesi, sağladığı sosyal hak ve güvencelerin genişliği olarak ifade etmiştir.

K11; 36 yaşında, erkek ve evlidir. Şu anda ticaret ile meşgul olan katılımcının herhangi bir rehberlik tecrübesi yoktur. Katılımcı şimdiki mesleğini seçmesinde etkili faktörleri düzenli gelir, düzenli aile hayatı imkânı sağlaması, tatmin edici kazancı sağlaması şeklinde sıralamıştır.

K12; 37 yaşında, kadın ve evlidir. Bir kamu kurumunda çalışan katılımcının 3 aylık rehberlik geçmişi vardır. Şimdiki mesleğini seçmesinde etkili faktörlerin düzenli aile yaşamı imkânı sağlaması, sağladığı sosyal imkânların genişliği, iş güvencesi olduğunu belirtmiştir.

K13; 38 yaşında, kadın ve evlidir. Ticaret ile meşgul olan katılımcının rehberlik geçmişi ise 4 yıldır. Şimdiki mesleğini seçmesinde etkili faktörleri düzenli aile hayatı imkânı sunması, ofis ortamında çalışma imkânı sunması ve düzenli gelir olarak sıralamıştır.

K14; 35 yaşında, kadın ve bekârdır. Bir yükseköğretim kurumunda turizm rehberliği bölümünde akademisyen olan katılımcının 4 yıllık rehberlik geçmişi bulunmaktadır. Katılımcı, şimdiki mesleğini seçmesinde etkili faktörleri araştırma tutkusu, öğretme ve öğrenme tutkusu ve iş güvencesi olarak sıralamıştır.

K15; 39 yaşında, kadın ve evlidir. Şu anda Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir kurumda devlet memuru olarak çalışan katılımcının 1 yıllık rehberlik geçmişi vardır. Eylemsiz rehber olduktan sonra şimdiki mesleğine yönelmesinde etkili faktörleri düzenli bir aile hayatı imkânı sunması, düzenli gelir ve hem bedensel hem de ruhsal olarak daha az yıpratıcı olması şeklinde sıralamıştır.

4.4.2. Çevresel Faktörler

İlk soru, katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde aile bireyleri, arkadaşları veya meslektaşlarından oluşan çevrenin etkisini anlamaya yöneliktir. Bu soruya katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde “çevresel etkinin olduğu” ve “çevresel herhangi bir etkinin olmadığı” yönünde birbirine yakın oranda iki farklı düşünce ön plana çıkmıştır.

9 katılımcı (K1, K4, K5, K7, K9, K12, K13, K14, K15) eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde özellikle eşlerin bir başka ifadeyle aile üyelerinin etkisi olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu soru ile ilgili olarak K13, “*Evelendikten sonra eşimin düzenli bir aile hayatı istemesinin yanı sıra çocuklarımızın olmasının mesleğimi bırakmamda etkili olduğunu söyleyebilirim.*” ifadesiyle görüşünün nedenini açıklamıştır.

6 katılımcı ise (K2, K3, K6, K8, K10, K11) eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde aile, arkadaş veya meslektaşlardan oluşan çevrenin herhangi bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir. K6, bu soru ile ilgili düşüncesini “*Hayır ailemden, arkadaşarımdan veya meslektaşlarımdan şimdiki mesleğimi seçmemde herhangi bir etkisi olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim. Şimdiki mesleğim benim için önüme çıkmış bir fırsattı ve ben de bu fırsatı değerlendirmek istedim.*” ifadesiyle gerekçelendirmiştir.

4.4.3. Rehberlik Mesleğinin Ekonomik Yönü

İkinci soru katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olan ekonomik faktörleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Katılımcıların söz konusu soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde ekonomik faktörlerin eylemsiz rehber olarak farklı mesleklere yönelmelerinde “etkili olduğu” ve “etkili olmadığı” yönünde iki farklı yanıt ön plana çıkmaktadır.

9 katılımcı, (K2, K4, K5, K6, K8, K9, K10, K11, K12) rehberlik mesleğinin ekonomik getirisinin yetersiz olmasından dolayı eylemsiz rehber olarak başka mesleklere yöneldiklerini belirtmişlerdir. K5, “*Bu soruya yanıtlım kesinlikle evet olur. Çünkü aranan bir rehber olup TURSAB tarafından belirlenen rehber ücreti üzerinden tura çıkmak için çok uğraşmak gerekiyordu. Yerel acentaların belirlenen rehber ücretlerine uymamaları eylemsiz rehber olmamda ve şimdiki mesleğime yönelmem de etkili oldu.*” ifadesiyle söz konusu soru ile ilgili düşüncesini açıklamıştır.

6 katılımcı (K1, K3, K7, K13, K14, K15) eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde ekonomik herhangi bir faktörün etkili olmadığını belirtmişlerdir. K14 bu soru ile ilgili düşüncesini “*Ekonomik açıdan kazancım oldukça iyiydi. Ekonomik açıdan bir neden söz konusu olmadı benim için.*” cümlesiyle ifade etmiştir.

4.4.4. Türkiye’de Turist Rehberliği Mesleği İle İlgili Yasal Düzenlemeler Ve İzlenen Politikalar İlgili Faktörler

Katılımcılara yöneltilen üçüncü soru ile Türkiye’de rehberlik mesleği ile ilgili yapılmış olan yasal düzenlemelerin ve izlenen politikaların katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerindeki etkisi araştırılmıştır. Söz konusu soru ile ilgili yanıtlar incelendiğinde rehberlik mesleğiyle ilgili yasal düzenlemelerin “etkili olduğu” ve “etkili olmadığı” yönünde iki farklı yanıt ortaya çıkmıştır.

10 katılımcı (K1, K2, K3, K4, K7, K9, K10, K11, K12, K13) eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde rehberlik mesleğiyle ilgili yasal düzenlemelerin ve izlenen politikaların etkili olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. K2, söz konusu soru ile ilgili düşüncesini “*Belgesiz veya eksik belge ile çalışan acenta ve rehberlere yapılan denetimler konusunda ve kaçak rehberlere uygulanan cezai yaptırımların caydırıcı olmamasına karşın çalışma belgesine sahip olan rehberlerin herhangi bir kusurunda uygulanan cezanın meslekten men edilmeye kadar varması konusunda yaşanan sıkıntılar eylemsiz turist rehberi olmamada etkili oldu diyebilirim.*” ifadesiyle gerekçelendirmiştir.

5 katılımcı ise (K5, K6, K8, K14, K15) rehberlik mesleği ile ilgili yasal düzenlemelerin ve izlenen politikaların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olmadığı yönünde yanıt vermişlerdir. K15, “*Bu faktörün benim başka mesleğe yönelmemde etkili olduğunu söyleyemem. Ancak mevcut yasaların kokartlı rehberlerin haklarını koruma ve mesleği destekleme konusunda yeterli*

olduğunu düşünüyorum. Sadece denetim ve kaçak rehberlik ve taban yevmiye konusunda yapılan icraatlar yetersiz.” ifadesiyle söz konusu soru ile ilgili düşüncelerini belirtmiştir.

4.4.5. Bireyin Fiziksel Özelliklerine Bağlı Faktörler

Katılımcılara yöneltilen dördüncü soru katılımcıların sahip oldukları fiziksel özelliklerin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu soruya verilen yanıtlar incelendiğinde “etkili olduğu” ve “etkili olmadığı” yönünde iki farklı görüş ortaya çıkmıştır.

13 katılımcı (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K13, K15) fiziksel özelliklerinin eylemsiz rehber olmalarında ve başka bir mesleğe yönelmelerinde etkili olmadığını belirtmişlerdir. K1, söz konusu soru ile ilgili olarak düşüncesini “*Öncelikle rehberliğin hem fiziksel hem de psikolojik açıdan dayanıklı olmayı gerektiren bir meslek olduğunu belirtmek isterim. Uzun yolculuklar, düzensiz uyku ve sürekli olarak insanların memnun etme çabası ciddi anlamda yıpratıcı unsurlar. Ben bu konuda hem fiziksel hem de psikolojik olarak güçlü olduğumu söyleyebilirim ancak bu faktörün benim eylemsiz rehber olduktan sonra başka bir mesleğe yönelmemde etkili oldu diyemem.*” sözleriyle ifade etmiştir.

2 katılımcı (K12, K14) ise fiziksel özelliklerinin eylemsiz rehber olmalarında ve başka bir mesleğe yönelmelerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. K12 söz konusu soru ile ilgili düşüncelerini “*Bir kadın olarak Rehberlik mesleğini yapmam erkeğe oranla çok çok zordu. Çünkü maalesef ülkemizde kadına yüklenen rol, bu rolün getirdiği sorumluluklar Rehberlik mesleği önüne başlı başına bir engel olarak çıkmaktadır. Ülkemizde kadın olmak zor, çalışan bir kadın olmak daha zor, rehberlik gibi özveri ve bol emek isteyen bir mesleği yapan kadın olmak imkânsıza yakın derecede zordur. Yani özetle bu soruya “evet etkili oldu” şeklinde cevap vermek istiyorum.*” ifadesiyle gerekçelendirmiştir.

4.4.6. Psikolojik Faktörler

Katılımcılara yöneltilen beşinci soru psikolojik faktörlerin katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olup olmadığını anlamaya yöneliktir. Yanıtlar incelendiğinde psikolojik faktörlerin “etkili olduğu” ve “herhangi bir etkisi olmadığı” yönünde iki farklı görüş ön plana çıkmıştır.

9 katılımcı (K1, K2, K5, K8, K9, K12, K13, K14, K15) psikolojik faktörlerin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. K9 söz konusu soru ile ilgili düşüncesini “*Başlangıçta gezmek ve özgür olma fikri kulağa çok güzel geliyor. Gerçekten çok zevkli ve öğretici ve dahası sosyal olarak motive olabileceğiniz bir meslek. Ancak zamanla fiziksel yorgunluklar psikolojik yıpranmayı da getirebiliyor. Bayramda çalışmak, aileden uzak kalmak, aile bireylerinin özel günlerinde yanında olamamak gibi unsurlar kişisel motivasyonumu düşürmeye, duygusal açıdan yıpranmama da neden oldu. Bu durum ise mesleki açıdan başka arayışlara yönlendirdi diyebilirim.*” cümlesiyle açıklamıştır.

6 katılımcı (K3, K4, K6, K7, K10, K11) psikolojik faktörlerin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olmadığını belirtmişlerdir. K10, söz konusu soru ile ilgili düşüncesini “*Rehberlik mesleğine ilgim hiçbir zaman kaybolmadı ancak zaman zaman motivasyon kaybı yaşadım. Ancak mesleği eylemsiz rehber olduktan sonra başka mesleğe yönelmemdeki faktörler arasında psikolojik faktörler olduğunu söyleyemem.*” cümlesi ile gerekçelendirmiştir.

4.4.7. Turist Rehberliği Mesleğinin Yapısından Kaynaklanan Faktörler

Katılımcılara yöneltilen altıncı soru turist rehberliği mesleğinin yapısının (sezonluk olması, çalışma saatlerinin farklılık göstermesi ve turizmin kırılğan bir yapıda olması gibi nedenler) katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde “etkili olduğu” ve “etkili olmadığı” yönünde iki farklı yanıt ön plana çıkmıştır.

11 katılımcı (K1, K3, K4, K5, K7, K8, K11, K12, K13, K14, K15) turist rehberliği mesleğinin yapısı ile ilgili faktörlerin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olduğu görüşünde birleşmişlerdir. K11, “*Soruda bahsedilen unsurların ve daha fazlasının eylemsiz rehber olmamda ve şimdiki mesleğime yönelmemde etkili olduğunu söyleyebilirim. Türkiye’nin içinde*

bulunduğu coğrafyada her zaman sorun var olmuştur. Özellikle terör koca bir sezonun mahvolmasında yeterli bir sebeptir diyebilirim. İnsanların tatil yaptıkları dönem ben tura çıkmak zorundayım ki ailemi geçindirebileyim. Özel zamanlarda ailemin yanında olamıyordum. Bu ise hangisi daha önemli para mı? yoksa aile mi? sorusunu kendime sormama neden oldu. Ben ise tercihim ailemden yana kullandım.” ifadesiyle söz konusu soru ile ilgili düşüncelerini ifade etmiştir.

4 katılımcı (K2, K6, K9, K10) turist rehberliği mesleğinin yapısı ile ilgili faktörlerin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. K2, söz konusu soru ile ilgili gerekçesini “*Her mesleğin kendine göre zorluğu vardır. Rehberlik yaptığım dönemde emeğimin karşılığını aldığım için rehberlik mesleğinin yapısı ile ilgili unsurlar benim eylemsiz rehber olmamda ve başka bir mesleğe yönelmemde etkili olmadı diyebilirim.*” ifadeleriyle açıklamıştır.

4.4.8.Siyasi ve Politik ve/veya Askeri Faktörler

Yedinci soru ise katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde siyasi, politik ve/veya askeri faktörlerin etkili olup olmadığını anlamaya yöneliktir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar incelendiğinde siyasi, politik ve/veya askeri faktörlerin eylemsiz rehber olma ve başka mesleklere yönelmede “etkili olduğunu” ve “etkili olmadığını” belirten görüşler ön plana çıkarken bir katılımcı soruyu yanıtsız bırakmıştır.

8 katılımcı (K1, K3, K4, K5, K6, K13, K14, K15) katılımcı siyasi, politik ve/veya askeri faktörlerin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. K4, “*Benim için etkili olmadı. Turizm sadece Türkiye’de değil dünyanın her yerinde kırılan bir yapıya sahiptir. Terör saldırısı, iç savaş, salgın hastalık, yüksek suç oranı bile bir destinasyonun turizm talebini olumsuz yönde etkileyebilir. Türkiye’de turizmi iniş ve çıkışlarında etkili olan siyasi politik veya askeri faktörler olabilir. Ama bunlar zaman içinde aşılabilen konulardır. En basit örnek Rusya ile yaşanan siyasi kriz. Bu kriz nedeniyle Rus turistler rezervasyonları iptal ettiler. Ama zaman içinde sorun aşıldı ve tekrar gelmeye başladılar.*” ifadesiyle düşüncelerini açıklamıştır.

6 katılımcı (K2, K8, K9, K10, K11, K12) katılımcı siyasi, politik ve/veya askeri faktörlerin eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. K8, “*Türkiye içinde bulunduğu coğrafya nedeniyle her zaman siyasi ve askeri sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. 1991 yılındaki Körfez Krizi, 2003 yılında Amerika’nın Irak’a girmesi ve bugün Suriye sorunu. Bu ülkelerin hepsi Türkiye’nin sınır komşusu. Sınırdaki yaşanan bu kaos ortamı nedeniyle yürütülen askeri operasyonlar doğrudan turizm sektörünü etkilemekte. İnsanların turistik amaçlı seyahatlerinin başında dinlenmek ve eğlenmek gelmektedir. Bir kimse neden sınırında kaos olan bir ülkeyi tercih etsin ki?*” ifadesiyle görüşünü gerekçelendirmiştir. 1 katılımcı (K7) söz konusu soruyu yanıtsız bırakmayı tercih etmiştir.

5. SONUÇ

Meslek seçimi bireylerin ilerleyen zamandaki iş ve özel hayatlarının yanı sıra yaşam standartlarında da belirleyici bir rol oynamaktadır. Ancak zaman içinde bilim ve teknoloji alanında yaşanan gelişme ve değişimler kimi mesleklerin tercih edilmesinde önemli olan faktörlerin ortadan kalkmasına dolayısıyla insanların farklı meslek arayışlarına girmelerine neden olmaktadır. Bu durumun turizm sektörünün en önemli aktörlerinden olan turist rehberleri için de geçerli olduğu söylenebilir. Nitekim bugün birçok turist rehberi eylemsiz rehber olarak farklı mesleklere yönelmektedirler. İnsanların meslek seçiminde etkili faktörlerden yol çıkarak İstanbul ilinde eski turist rehberlerinin eylemsiz rehber olarak başka mesleklere yönelmelerinde etkili faktörleri belirlemeye yönelik olan bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya katılan 8’i kadın, 7’si erkek toplam 15 katılımcı yaş, medeni durum, rehberlik geçmişi ve şimdiki meslekleri bakımından farklılık göstermektedirler. Katılımcıların tamamı rehberlik belgelerini Turist Rehberliği Bölümü’nden mezun olmak suretiyle almışlardır. Katılımcıların şimdiki mesleklerini seçmelerinde ise yoğunluklu olarak düzenli aile yaşamı, sabit gelir ve iş garantisi ve ofis ortamında çalışma fırsatı gibi faktörler etkili olmuştur.

Katılımcıların önemli bir çoğunluğu eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde çevresel faktörlerden özellikle eşlerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların önemli

çoğunluğunun (13 katılımcı) evli olduğu ve Türk aile yapısı göz önünde bulundurulduğunda söz konusu soru ile ilgili olarak elde edilen sonucun beklendiği söylenebilir.

Katılımcıların yarısından (9 katılımcı) fazlasının eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde *rehberlik mesleğinin ekonomik yönünün* yetersiz olmasının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum ise belirlenmiş olan yasal rehberlik ücretlerinin tatminkâr düzeyde olmasına karşın acentaların söz konusu ücretleri ödemeye yanaşmadıklarını veya rekabet ortamında turist rehberlerinin daha fazla tur alabilmek için düşük ücretle turlara çıktıklarını akla getirmektedir.

Türkiye’de turist rehberliği mesleği ile ilgili yasal düzenlemeler ve izlenen politikaların katılımcıların önemli çoğunluğunun (10 katılımcı) eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olduğu yönünde fikir birliği içinde oldukları görülmektedir. Yapılan görüşmelerde yetersiz denetim ve yasalara aykırı durumun tespit edilmesinde uygulanan cezaların caydırıcı olmamasının yanı sıra önlisans veya lisans turist rehberliği bölümü mezunlarının aldıkları rehberlik belgesinin bölgesel olsa bile T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 6 aylık kurs neticesinde veriliyor olması ve yüksek meblağdaki oda aidatı gibi konular eylemsiz rehberlerin başka mesleklere yönelmelerinde etkili faktörler olarak ortaya çıkışı söylenebilir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu (13 katılımcı) cinsiyet, konuşma, görme, işitme, beden yapısı gibi *fiziksel özelliklerin* eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların yaş aralığının 35-42 arasında değiştiği bir başka ifade ile katılımcıların hemen hemen hepsinin bugün orta yaşlarda olması dikkate alındığında eylemsiz rehber olduklarında ve başka mesleğe yöneldiklerinde daha genç yaşta olduklarını dolayısıyla rehberlik mesleğini icra edecek fiziksel güce ve dayanıklılığa sahip olduklarını akla getirmektedir. Bu noktada katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde sahip oldukları fiziksel özelliklerinin dışında başka faktörlerin etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Mülakat yapılan katılımcıların yarısından fazlasının (9 katılımcı) eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde *psikolojik faktörlerin* etkili olduğu yönünde hem fikir oldukları görülmektedir. Katılımcılarla yapılan mülakatlarda rehberlik yapmaya başladıkları dönemde mesleklerine karşı hissettikleri istek ve motivasyonun azaldığını belirtmişler ve bunu da her ne kadar farklı gruplarla gerçekleştirilse bile turların monoton hale gelmesiyle açıklamışlardır. Ayrıca katılımcıların büyük bir çoğunluğunun evlenmesi ve hayatlarındaki önceliğin aile olması ve özel günlerde ve tatillerde tura çıktıkları için ailelerinden uzak kalmaları katılımcıların rehberlik mesleğinden soğumalarında etkili olduğu söylenebilir.

Turist rehberliği mesleğinin yapısından kaynaklanan (sezonluk olması, çalışma saatlerinin farklılık göstermesi ve turizmin kırılgan bir yapıda olması gibi nedeler) faktörler nedeniyle katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (11 katılımcı) eylemsiz rehber olarak başka mesleklere yöneldikleri söylenebilir. Bu durum ise katılımcıların büyük çoğunluğunun (13 katılımcı) evli olmaları ile açıklanabilir. Nitekim özellikle çocuklu ailenin kişiye yüklediği sorumluluklar düzenli ve sabit bir gelirin yanı sıra mesai saatlerinin belirli olduğu meslekleri gerektirmektedir. Ancak turist rehberliği mesleği sezonluk olması, çalışma saatlerinin düzensizliği, gelirin her ne kadar kimi rehberler için tatminkâr olsa da düzensiz olması (sezonda kazanılan ve sezon dışında kazanılan gelir arasındaki farklılık) ve turizm sektörünün hassas olmasından dolayı ülkede yaşanabilecek negatif bir durumun sezonda gelen turist sayısını negatif yönde etkilemesi turist rehberleri için potansiyel turların azalması anlamına gelir ki bu da turist rehberliği mesleğinin iş güvencesi açısından beklentileri karşılayamadığı sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca katılımcıların şimdiki mesleklerini seçmelerinde düzenli aile hayatı, iş garantisi ve düzenli gelir gibi faktörlerin etkili olduğunu belirtmeleri de söz konusu soru ile ilgili yanıtlarını açıklar niteliktedir.

Verdikleri yanıtlar incelendiğinde katılımcıların yarısından fazlası (8 katılımcı) için *siyasi, politik ve/veya askeri faktörlerin* eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili olmadığı söylenebilir. Yapılan mülakatlarda katılımcılar bu konudaki görüşlerini ülkeler arasındaki özellikle siyasi krizlerin gelip geçici olduğu yönünde ifadeler ile açıklamışlardır.

Araştırmaya konu olan ve katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkili faktörleri katılımcı çoğunluğuna göre sıralaması aşağıdaki gibidir;

- a) Fiziksel özelliklerine bağlı faktörlerin katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde herhangi bir etkisi yoktur,
- b) Turist rehberliği mesleğinin yapısından kaynaklanan faktörler katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkilidir,
- c) Türkiye’de takip edilen turizm politikası ile ilgili faktörler katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkilidir,
- d) Çevresel faktörler özellikle eşler katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkilidir,
- e) Rehberlik mesleğinin ekonomik yönü katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkilidir,
- f) Psikolojik faktörler katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkilidir,
- g) Siyasi, politik ve/veya askeri faktörler katılımcıların eylemsiz rehber olmalarında ve başka mesleklere yönelmelerinde etkilidir.

KAYNAKÇA

- ÇELİK ve ÜZMEZ. (2014), Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi: Çağrı Merkezi Hizmetleri Örneği, *Elektronik Mesleki Gelişim Ve Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 94-105.
- DENİZ, S. (2001), Bireyin Meslek Seçimini Etkileyen Kaynaklar: Yeni Teknolojilerden İnternet, *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, (6), 1-9.
- ENSARİ, M. Ş. ve ALAY, H. K. (2017), Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Demografik Değişkenler İle İlişkisinin Araştırılması: İstanbul İlinde Bir Uygulama, *Humanitas*, 5(10), 409-422.
- KARADAĞ, A. (2002), Meslek Olarak Hemşirelik, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(2), 1-8.
- KEPÇEOĞLU, M. (2004), *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik*, İstanbul: Alkım Yayınevi.
- KÖROĞLU, Ö. (2014), Meslek Seçimi İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi: Turizm Rehberliği Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 137-157.
- ÖMÜRBEK, V. ve USUL, H. (2008), Muhasebe Mesleğinin Seçilmesinde Etkin Olan Etkenlerin Faktör Analiziyle İncelenmesi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 37, 164-173.
- ÖZPANCAR, N., AYDIN, N. ve AKANSEL, N (2008), Hemşirelik 1. Sınıf Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği İle İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi, *C.U. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(3), 9-17.
- ŞAHİN, S. ve ACUN, A. (2016), Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Mesleğe Yönelik Tutumları, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 563-580.
- TOLGA, Ö., KORKMAZ, H. ve ATAY, L. (2015), Lisans Düzeyindeki Turist Rehberliği Öğrencilerinin Mesleki Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 12 (2), 26-41.
- TUREB. (01.12.2018), *Rehber İstatistikleri*, <http://tureb.org.tr/tr/RehberIstatistik/>, Erişim Tarihi: 01.12.2018
- TÜRKİYE İŞ KURUMU (İŞKUR). (2018), *Meslek Bilgileri*. <https://esube.iskur.gov.tr/Meslek/meslek.aspx>, Erişim Tarihi: 01.12.2018.
- ÜZÜMCÜ, T. P., ALYAKUT, Ö. ve GÜNSEL, A. (2015), Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin, Mesleğin Geleceğine İlişkin Bakış Açıları, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(33), 179-199.

YENİPİNAR, U., BAK, E., ÇINAR, B., BİRDİR, S. S. ve ÇAPAR, G. (2016), *Turizm Rehberliği Bölümü Lisans Öğrencilerinin “Turist Rehberliği” Mesleğine İlişkin Algılarının Mecazlarla Analizi*, (ss.1279-1287), 17. Ulusal Turizm Kongresi. 20-23 Ekim, Bodrum, Muğla.